

ля органів державної влади на розв'язання протиріч і усунення невідповідностей між фактичними потребами населення в медичній допомозі та послугах і реальними можливостями сис-

теми охорони здоров'я щодо якісного задоволення цих потреб в умовах трансформаційних перетворень.

Література

1. Авраменко Н.В. Державне управління системою охорони здоров'я на регіональному рівні: сучасний стан, шляхи вдосконалення: монографія / Н.В. Авраменко. – Запоріжжя: КПУ, 2010. – 196 с.
2. Баєва О.В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я: навч. посібник / О.В. Баєва. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 640 с.
3. Лехан В.М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / Лехан В.М., Слабкий Г.О., Шевченко М.В. – К.: Четверта хвиля, 2009. – 353 с.
4. Нємець Л.М. Медична галузь Харківської області: територіальні особливості, проблеми та шляхи вдосконалення (суспільно-географічні аспекти): [монографія] / Нємець Л.М., Баркова Г.А., Нємець К.А. – К.: Четверта хвиля, 2009. – 224 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Сайт Лабораторії законодавчих ініціатив [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://parlament.org.ua>.

УДК 911.3

І.О. Полевич, здобувач,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В статті розглядаються особливості інвестиційної діяльності регіонів України. Дається загальна структура розподілу іноземних інвестицій по регіонах України; представлені абсолютні та відносні числові показники. Проаналізовано особливості територіальної диференціації розподілу іноземних інвестицій за регіонами України. Дана характеристика галузевої, географічної та територіальної структур інвестиційної діяльності 10 регіонів-лідерів за обсягом надходження прямих іноземних інвестицій.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, прямі іноземні інвестиції, територіальна диференціація, регіони України.

І.О. Полевич. ОСОБЕННОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ. В статье рассматриваются особенности инвестиционной деятельности регионов Украины. Дается общая структура распределения иностранных инвестиций по регионам Украины; представлены абсолютные и относительные числовые показатели. Проанализированы особенности территориальной дифференциации распределения иностранных инвестиций по регионам Украины. Данная характеристика отраслевой, географической и территориальной структур инвестиционной деятельности 10 регионов-лидеров по объему притока прямых иностранных инвестиций.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, прямые иностранные инвестиции, территориальная дифференциация, регионы Украины.

Вступ. Сучасна інвестиційна діяльність є вагомим чинником світового та регіонального економічного розвитку. На рівні національних економік прямі іноземні інвестиції проявляються здебільшого як експорт капіталу та його імпорт. Залежно від ступеня зрілості національної економіки, рівня її інтегрованості у світове господарство формується мотивація та політика щодо інвестицій за кордон та іноземних інвестицій в країну. Від сьогodнішніх масштабів та темпів міжнародної інвестиційної діяльності значною мірою залежать напрямки розвитку світового господарства у майбутньому. Країни з перехідною економікою, на які сьогodні звертається увага світового співтовариства, не в змозі самостійно вийти з економічної кризи, яка охопила всі галузі економіки та соціальну сферу. До таких країн належить і Україна, яка сьогodні потребує значних обсягів капітальних вкладень в пріоритетні галузі для подальшого процесу розширеного відтворення. В той же час непри-

пустимо розглядати Україну як сировинний придаток розвинутих країн або орієнтуватися лише на залучення інвестицій в економіку країни. З розвитком ринкових відносин та підвищенням рівня конкуренції на міжнародних ринках необхідно більше уваги приділяти збалансованості участі нашої держави у міжнародному поділі праці. Одним з найважливіших чинників такого збалансування і виступають прямі іноземні інвестиції [20], чим і зумовлюється надзвичайно висока актуальність проблеми прямого іноземного інвестування для розвитку молодшої незалежної держави. Крім того, не втрачають актуальності питання прогнозування обсягів залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України.

Виклад основного матеріалу. Регіони України значно відрізняються за обсягами надходжень прямих іноземних інвестицій (рис. 1). Так на долю столиці припадає чверть усіх інвестицій, що надходять в державу. Донецька,

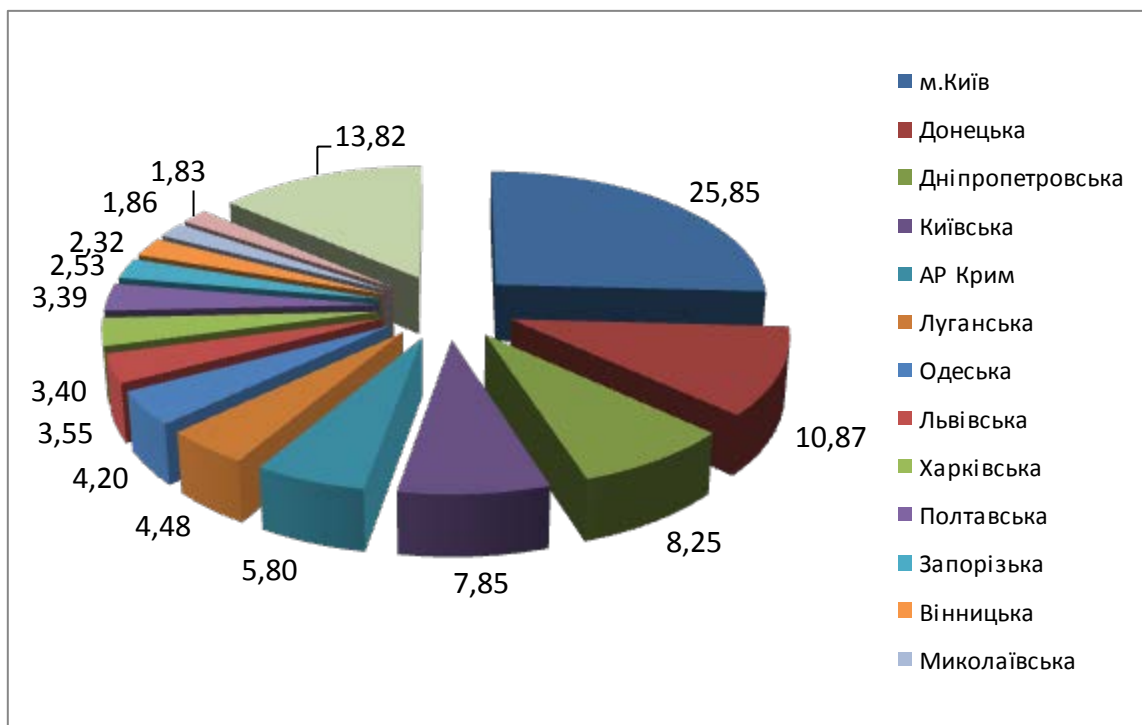

Рис. 1. Частка регіонів України за обсягами залучення іноземних інвестицій (у відсотках), 2013 рік (побудовано за даними [12])

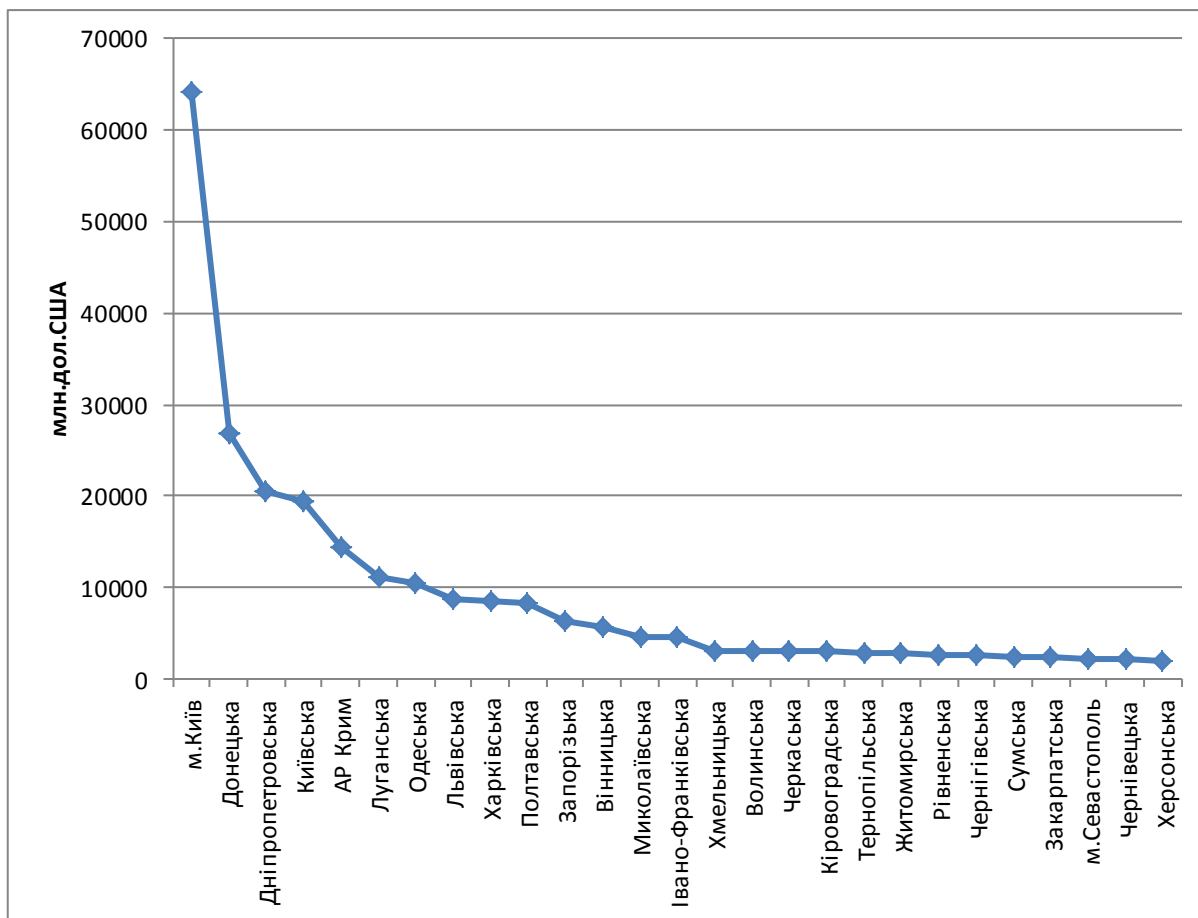

Рис. 2. Ранжування регіонів України за обсягами надходження прямих іноземних інвестицій, 2013 рік (побудовано за даними [12])

Дніпропетровська та Київська області концентрують в собі відповідно 10,9 %, 8,3 % та 7,9 % відповідно [12]. В той час, коли на 13 областей припадає 13 % всіх інвестицій, що надходять в державу.

У результаті проведених досліджень щодо частки прямих іноземних інвестицій в різних областях України за 2013 р. можемо констатувати різкий дисбаланс у регіональній структурі прямих іноземних інвестицій. На долю м. Києва припадає (25,85 %) ПІІ, що дозволяє столиці посісти перше місце в Україні. Тобто, столиця України є одноосібним лідером за обсягами залучення прямих іноземних інвестицій [8]. В цілому, всі інвестиції, що надходять до України, розподіляються за областями держави нерівномірно (рис. 2), що пояснюється рядом соціально-економічних причин.

Такий значний показник обсягів ПІІ в економіку м. Києва можна пояснити кількома факторами, серед них вигідність економіко-географічного та політико-географічного положення; адміністративний і політичний статус м. Києва; концентрація філій та офісів майже всіх великих підприємств та організацій, хоча при цьому основні промислові, виробничі та інші потужності можуть бути розміщені в інших регіонах країни, тобто на папері інвестиції надійшли до м. Києва, а фактично відійшли до іншого регіону, або декількох регіонів.

У Донецької області зберігається тенденція збільшення надходжень ПІІ в економіку області, поліпшення інвестиційного іміджу, формування сприятливого інвестиційного клімату регіону. Більше половини прямих інвестицій (53,2%) припадає на металургійну, вугільну, хімічну, нафтопереробну промисловість, енергетику, машинобудування та промисловість будівельних матеріалів; на легку та харчову промисловості 37,4%, решта – на інші галузі [3]. Прями іноземні інвестиції надійшли з 23 країн світу. Серед найбільших держав-інвесторів – Кіпр, США, Великобританія, Німеччина, Італія та Австрія [13].

Високі інвестиційні показники має Дніпропетровська область. Частка прямих іноземних інвестицій до Дніпропетровської області від загального значення по Україні становить 8,25%, що пояснюється як вигідним розміщенням області так і її потужним промисловим і виробничим потенціалом [2]. Серед основних країн інвесторів – Кіпр, Німеччина, Велика Британія, Австрія, Угорщина та Росія. Найбільші внески зроблено країнами-інвесторами у промислові підприємства регіону. Провідні міста за обсягами інвестицій займають м. Дніпро-

петровськ (42,7%) та м. Кривий Ріг (33,9%) [14].

В Київській області постійно вживаються заходи щодо подальшого збільшення інвестиційних надходжень в економіку регіону шляхом активної роботи, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного клімату і стимулювання інвестиційної діяльності підприємств та організацій. На виробництво харчових продуктів, напоїв припадає 32,7% ПІІ, на торгівлю і ремонт припадає 10,1%, в будівництво залучено 9,0%, у металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів було інвестовано 5,3%, на хімічну та нафтохімічну промисловість, фінансові установи, надання послуг а також транспорт і зв'язок припало 4,8%, 4,7%, 4,1% та 2,5% відповідно [5]. За досліджуваний період у міжнародному інвестиційному співробітництві брали участь інвестори 68 країн світу. Основними країнами-інвесторами економіки області були: Нідерланди, Кіпр, Велика Британія, Польща, Німеччина, Панама, США [16].

В АР Крим більшість інвестицій відходять на розбудову туристичної та рекреаційної сфер, будівельний комплекс, харчову промисловість та ін. Обсяг ПІІ, що поступили від іноземних інвесторів на підприємства санаторно-курортного, туристського комплексу і готельного господарства склав 45,0 % загального обсягу капіталовкладень в АРК. Для порівняння відзначимо, що в промисловість було вкладено 28,9 %. Російська Федерація залишається лідером в інвестиційній співпраці з АРК (54,3 % загального обсягу інвестиційного капіталу в АРК), серед інших інвесторів виділяються активи Британських Віргінських Островів – 13,5 %, Кіпру – 8,3 %, Узбекистану – 7,1 %, Швейцарії – 5,4 %, Латвії – 4,5 % [1]. Інвестиційна діяльність найактивніше розвивається в курортних містах Криму: мм. Ялті, Сімферополі, Алушті, Євпаторії, Судаку.

За даними Головного управління статистики у Луганській області, інвестиції надійшли з 40 країн світу [6]. При цьому на чотири з них припадає 88,7% загального обсягу: Кіпр – 55,8%, США – 21,2%, Угорщина – 6,3%, Велика Британія – 5,4%. Приріст іноземного капіталу спостерігався на підприємствах, що займаються виробництвом коксу, продуктів нафтопереробки, виробляють та розподіляють електроенергію, газ та воду, а також на підприємствах, що здійснюють будівництво. Серед регіонів провідні місця займають міста: Лисичанськ – 38,3% від загального обсягу, Северодонецьк – 23,3%, Алчевськ – 18,2% та Луганськ – 13,6% [6, 17].

Одеська область – одна з найбільш привабливих областей України з точки зору іноземних

інвесторів. Основними інвесторами економіки області на сьогодні виступають фірми, зареєстровані у Нідерландах (23,1% від загального обсягу ПІІ), на Кіпрі (14,5%), США (13,9%), Великобританію (12,1%) [9]. Одеса будучи адміністративним центром, містом мільйонером являється ще й потужним транспортним вузлом маючи в своєму розпорядженні об'єкт «Порт Одеса». Найбільш інвестиційно привабливими галузями економіки області є транспортний комплекс, харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції, нафтопереробна промисловість, будівництво. Одним з пріоритетних напрямів є позиціонування Одеського регіону [19] як інвестиційно привабливого, туристичного, культурного центру.

На Львівщині промислова сфера діяльності залишається пріоритетною для іноземного інвестування: машинобудування (21,6%), фінансова діяльність (13,7%), операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам (12,9%), харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів (9,4%), виробництво деревини та виробів з деревини (6,0%), легка промисловість (5,8%), оптова торгівля та посередництво в торгівлі (4,1%), металургія та обробка металу (2,7%), виробництво інших неметалевих виробів (2,5%), целюлозно-паперова промисловість (2,4%) [7]. Лідерами в інвестуванні підприємств Львівщини є партнери з Польщі, Німеччини, Угорщини, Данії, Ліхтенштейну. На ці країни припало 56% загальнообласного обсягу прямих іноземних інвестицій [7, 18]. Іноземний капітал в області концентрується здебільшого у Львові (60,3%), у підприємства Стрийського району вкладено 8,3%, Яворівського – 7,6%, Кам'янсько-Бузького району – 4%, м. Трускавця – 3,9% [18].

За загальними обсягами прямих іноземних інвестицій у 2013 році Харківська область посідає дев'яте місце серед регіонів України. Підприємства області мають прямі іноземні інвестиції з 57 країн світу. Позитивно складаються торгові відносини з Російською Федерацією, Казахстаном, Білоруссю, Грузією, Таджикистаном та іншими країнами СНД [11]. Серед товарів, які експортувалися за межі України, зокрема можна виділити котли, машини, апарати, механічні пристрої, електричні машини і устаткування. Основу імпорту становили наземні транспортні засоби, напівфабрикати, сировина та полімерні матеріали. Харківська область, окрім статусу м. Харкова як промислового центра і міста мільйонера, є ще й приграничним регіоном з суттєво розвиненим прикордонними зв'язками з РФ [22]. На території області

функціонує прикордонний регіон «Слобожанщина», діяльність якого не може позитивно впливати на інвестиційний клімат області.

В економіку Полтавської області більшість обсягів іноземних інвестицій зосереджено на промислових підприємствах, при цьому пріоритетними для іноземних інвесторів залишаються підприємства переробної промисловості (у виробництво коксу, продуктів нафтопереробки 20,9%, у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів 7,5%) [10]. Також іноземні інвестори виявляють зацікавленість до підприємств, що здійснюють торгівлю; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, будівництво, сільське господарство, мисливство, лісове господарство, операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям. Іноземні інвестиції розміщені на підприємствах, розташованих в 5 містах та 21 районі області [10, 21], але основні обсяги (82,1% загального обсягу прямих іноземних інвестицій області) зосереджені в містах Комсомольськ, Кременчук, Полтава.

В економіці Запорізької області працює 2,53% вкладених в Україну ПІІ. За цим показником область посідає 11 місце серед регіонів України. У галузевому розрізі найбільш привабливими для іноземних інвесторів є машинобудування (27% загального обсягу прямих іноземних інвестицій), металургія та обробка металу (25%), харчова промисловість (13%), оптова та роздрібна торгівля (13 %) і добувна промисловість (4,5%) [4]. Серед підприємств Запорізького регіону з іноземним капіталом (понад 260 підприємств) на сьогодні найбільш успішно працюють [15]: ЗАТ «Запорізький автомобілебудівний завод»; ВАТ «Пивобезалкогольний комбінат „Славутич”»; ДП «Імідж Холдинг» АК «Імідж Холдинг АпС»; ПІІ у формі ЗАТ «Запорізький залізорудний комбінат»; ЗАТ «Івеко – Мотор Січ» та інші.

На долю інших регіонів України припадає менше 2,5% ПІІ, зокрема Вінницька 2,3%, Миколаївська та Івано-Франківська області концентрують в собі по 1,8%; інші регіони України мають показник менший за 1% [12]. Для 16 регіонів із невисокими показниками залучення інвестиційного капіталу є характерним невисокий рівень промислового та економічного розвитку. В основному присутні у цих областях інвестиційні проекти не є довгостроковими та спрямовані лише на підтримання життєдіяльності області, а не на її зростання та розбудову.

Висновки. Таким чином, на названі десять регіонів України припадає три чверті від усіх ПІІ в економіку України (77,6%). Отже зазначе-

ні регіони мають різні чинники високої інвестиційної активності, серед них і значущість адміністративних центрів з найвищими значними економічними потенціалами, високий ступінь розвитку промисловості та виробництва, структури та заклади невиробничої сфери тощо. Сформований привабливий для інвестора імідж області – це не лише поширення та сприйняття позитивної інформації про регіон, це також і матеріально реалізовані проекти – розвинута місцева інфраструктура, попередні успішні бізнес-проекти тощо. Великі інвестиції є основою для масштабних проектів, орієнтованих на виробництво та виробничі галузі, в той час як дрібні інвестиції, найчастіше вкладаються в

орієнтовані на швидкий прибуток галузі (роздрібна торгівля, харчова промисловість). Також треба відзначити, що в останній групі областей можна виділити області – «сателіти» (Чернігівську, Сумську), в яких часто розташовують виробництво орієнтовані на столичний ринок інвестори. Безумовно, реалії нашого сьогодення є насправді більш складними і вимагають додаткових суспільно-географічних досліджень. Мова йде про нестабільність геополітичної ситуації в Україні наприкінці 2013 – початку 2014 рр. Останні події суттєво вплинули на інвестиційну ситуацію та привабливість регіонів України і можуть значно змінити ситуацію, яка склалася за останні роки.

Література

1. Головне управління статистики в АР Крим [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sf.ukrstat.gov.ua/>
2. Головне управління статистики в Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dneprstat.gov.ua/>
3. Головне управління статистики у Донецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.donetskstat.gov.ua/>
4. Головне управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/>
5. Головне управління статистики у Київській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua>
6. Головне управління статистики у Луганській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lugastat.lg.ua/>
7. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lv.ukrstat.gov.ua/>
8. Головне управління статистики у м. Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gorstat.kiev.ua/>
9. Головне управління статистики у Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
10. Головне управління статистики у Полтавській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.poltavastat.gov.ua/>
11. Головне управління статистики у Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kh.ukrstat.gov.ua/>
12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Ukrstat.gov.ua>
13. Донецька обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://donoda.gov.ua>
14. Дніпропетровська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://adm.dp.ua/>
15. Запорізька обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/>
16. Київська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://koda.gov.ua/>
17. Луганська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loga.gov.ua/>
18. Львівська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://loda.gov.ua/>
19. Одеська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua/>
20. Основи інвестиційно-іноваційної діяльності: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В. Г. Федоренко, Д. В. Степанов, М. П. Денисенко та ін.; за наук. ред. В. Г. Федоренко. – К.: Алерта, 2004. – 431 с.
21. Полтавська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.adm-pr.gov.ua/>
22. Харківська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kharkivoda.gov.ua/>